

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΖΙΟΒΑΝΗΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ.27462/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Ιανουαρίου 2017

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 44 παρ.2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Τζιοβάνης και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζοντας σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Ledi Bianku, Πρόεδρος

Kristina Pardalos,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Robert Spano,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke, Δικαστές

και Abel Campos, Γραμματέας Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 6 Δεκεμβρίου 2016,

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ως άνω
ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με μια προσφυγή (υπ' αριθ. 27462/09) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τρεις υπήκοοι της οποίας, ο Κος Δημήτριος Τζιοβάνης, ο Κος Νικόλαος Τζιοβάνης και η Κα Ζωή Τζιοβάνη-Γκαγκοπούλου, καθώς και η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης «Αθλητικό Κέντρο», όπως εκπροσωπείται από τον Κο Δημήτριο Τσομπανούδη (οι προσφεύγοντες), προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 30 Απριλίου 2009 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον Κο Β.Χειρδάρη, Δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τις απεσταλμένες του αντιπροσώπου της, Κα Γ.Παπαδάκη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την Κα Μ.Γερμάνη, Δικαστική Πληρεξούσια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται παραβίαση του δικαιώματός τους πρόσβασης σε δικαστήριο και του δικαιώματός τους όπως η υπόθεσή τους εκδικασθεί εντός «εύλογου χρόνου», όπως αυτά εγγυώνται από το άρθρο 6

παρ.1 της Σύμβασης καθώς και παραβίαση του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ.1 (εύλογος χρόνος).

4. Στις 19 Μαρτίου 2010, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο Κος Νικόλαος Τζιοβάνης και η Κα Ζωή Τζιοβάνη-Γκαγκοπούλου κατοικούν στις Σέρρες. Ο Κος Δημήτριος Τζιοβάνης και ο Κος Δημήτριος Τσομπανούδης κατοικούν στην Αθήνα. Η προσφεύγουσα εταιρεία έχει την έδρα της στην Αθήνα.

6. Στις 7 Μαΐου 2001, η προσφεύγουσα εταιρεία «Αθλητικό Κέντρο» και ο Κος Στέφανος Τζιοβάνης, πατέρας ορισμένων προσφευγόντων, ο οποίος απεβίωσε στη συνέχεια, κατέθεσαν αίτηση αποζημίωσης ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών βάσει των διατάξεων του Αστικού Κώδικα σχετικά με την ευθύνη λόγω πταίσματος και τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, κατά της Εκκλησίας της Ελλάδας, καθώς και κατά κατασκευαστικής εταιρείας και του εκπροσώπου της σχετικά με τη μίσθωση αθλητικού κέντρου που ανήκει στην πρώτη καθ'ης η προσφυγή και την οποία διαχειρίζεται η δεύτερη.

7. Η δικάσιμος, η οποία αρχικά ορίστηκε για τις 19 Σεπτεμβρίου 2002, επισπεύθηκε για τις 30 Μαΐου 2002 ύστερα από αίτηση των προσφευγόντων, οι οποίοι έβρισκαν την ημερομηνία πολύ μακρινή σε σχέση με την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης. Ωστόσο, κατά την ημερομηνία αυτή η δικάσιμος αναβλήθηκε για τις 18 Μαρτίου 2004. Ο λόγος της αναβολής αυτής δεν προκύπτει από τον φάκελο.

8. Με την από 12 Ιουλίου 2004 απόφασή του, το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι ήταν αναρμόδιο ως προς την πρώτη καθ'ης και παρέπεμψε την υπόθεση στο ίδιο δικαστήριο, αλλά συνεδριάζοντας με μονομελή σύνθεση, αρμόδιο για τις μισθώσεις. Το δικαστήριο απέρριψε ως αόριστη την αίτηση στο βαθμό που είχε ως έρεισμα τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Τέλος, απέρριψε ως αβάσιμη την αίτηση κατά το μέρος που αφορά στην αποζημίωση: δέχθηκε την ένσταση των καθ'ων σύμφωνα με την οποία η αίτηση είχε παραγραφεί κατά το μέρος αυτό και απέρριψε ως αόριστη και αναπόδεικτη την αντένσταση

των προσφευγόντων σύμφωνα με την οποία ο χρόνος παραγραφής είχε διακοπεί επειδή οι καθ'ών η προσφυγή είχαν αναγνωρίσει τις αξιώσεις των προσφευγόντων.

9. Με τις από 18 Φεβρουαρίου 2004 προτάσεις τους, οι προσφεύγοντες είχαν προβάλει αυτή την αντένσταση βάσει του άρθρου 260 του Αστικού Κώδικα, υποστηρίζοντας ότι οι καθ'ών η προσφυγή είχαν αναγνωρίσει την ευθύνη τους για την οικονομική βλάβη που είχαν προκαλέσει στους προσφεύγοντες. Επίσης, με τις συμπληρωματικές τους προτάσεις της 2ας Μαρτίου 2004 (σελίδα 12), είχαν ισχυρισθεί ότι η παραγραφή είχε διακοπεί από τις επανειλημμένες ενέργειες έναντι των καθ'ών.

10. Στις 18 Ιανουαρίου 2005 η προσφεύγουσα εταιρεία και οι τρεις υπόλοιποι προσφεύγοντες, οι οποίοι είχαν εντωμεταξύ διαδεχθεί τον αποβιώσαντα Στέφανο Τζιοβάνη, άσκησαν έφεση ενώπιον του Εφετείου Αθηνών.

11. Στις 12 Μαΐου 2005, οι προσφεύγοντες κάλεσαν το Εφετείο να ορίσει ημερομηνία δικασίμου. Η δικάσιμος έλαβε χώρα στις 17 Νοεμβρίου 2005.

12. Με το από 12 Ιανουαρίου 2005 δικόγραφο της έφεσής τους, επικαλέστηκαν δύο λόγους. Αφενός, ισχυρίστηκαν ότι το Πρωτοδικείο είχε κάνει δεκτή την προβαλλόμενη από τους αντιδίκους ένσταση περί παραγραφής αλλά βασιζόμενο σε αντίθετους με το νόμο και τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία λόγους. Κατά τη γνώμη τους, η προθεσμία της παραγραφής είχε αρχίσει να τρέχει όχι από τις 6 Μαΐου 1996 αλλά από τις 7 Μαΐου 1996 και είχε λήξει στις 7 Μαΐου 2001 και όχι στις 6 Μαΐου 2001 που ήταν Κυριακή. Άρα ορθώς κοινοποίησαν την αίτησή τους στους καθ'ών στις 7 Μαΐου 2001 και διέκοψαν με τον τρόπο αυτό την παραγραφή κατά την ημερομηνία αυτή. Αφετέρου, υποστήριξαν ότι το σημείο έναρξης της προθεσμίας παραγραφής δεν ήταν, όπως δήλωνε η προσβαλλόμενη απόφαση, το 1994 ή, σε κάθε περίπτωση, η 22α ή 30η Απριλίου 1996, αλλά η 6η Μαΐου 1996, ημερομηνία κατά την οποία το αθλητικό κέντρο είχε σφραγιστεί.

13. Στις από 30 Σεπτεμβρίου 2005 συμπληρωματικές τους προτάσεις ενώπιον του Εφετείου (σελίδα 20), οι προσφεύγοντες επεσήμαναν σε φράση τα ακόλουθα:

« (...) η αξίωσή μας υπόκειται στην εικοσαετή παραγραφή και σε κάθε περίπτωση οι εφεσίβλητοι καθώς και η Εκκλησία της Ελλάδας αναγνώρισαν την αξίωση αυτή και δήλωσαν έτοιμοι να μας αποζημιώσουν. Ωστόσο, δεν αποδεχθήκαμε τα ευτελή ποσά που μας πρότειναν. Η αξίωσή μας δεν ενέπιπτε στην πενταετή παραγραφή, όπως εκθέτουμε σαφώς και λεπτομερώς στην έφεσή μας. Για το λόγο αυτό θεωρούμε περιττή μία εκ νέου ανάλυση των οικείων διατάξεων και πραγματικών περιστατικών, η οποία να αντικρούει την ένσταση των εφεσίβλητων.»

Επιπλέον, ανέφεραν τις ενέργειες στις οποίες είχαν προβεί έναντι των καθ'ων προκειμένου εκείνοι να αποκαταστήσουν τη βλάβη που τους είχαν προκαλέσει και υπενθύμισαν ότι είχαν αναφέρει ενώπιον του Πρωτοδικείου τα γεγονότα στα οποία στηριζόταν η αντένστασή τους σχετικά με τη διακοπή της παραγραφής. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είχε διαπράξει σφάλμα με το να μην λάβει υπόψη της την αντένσταση που είχαν προβάλει και αποδείξει με μάρτυρες και διάφορα έγγραφα.

14. Με την από 17 Ιουλίου 2006 απόφασή του, η οποία διορθώθηκε με δεύτερη απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 2007 λόγω ορισμένων τυπογραφικών λαθών της πρώτης, το Εφετείο ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση αλλά ταυτόχρονα κήρυξε την αίτηση των προσφευγόντων απαράδεκτη ελλείπει locus standi, δεδομένης της παραγραφής των αξιώσεών τους. Επίσης, έκρινε ότι οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων σχετικά με τη διακοπή της παραγραφής ήταν απαράδεκτοι διότι δεν έγινε επίκλησή τους στον πρώτο βαθμό. Τέλος, το Εφετείο υπογράμμισε ότι η αντένσταση των προσφευγόντων σχετικά με τη διακοπή του χρόνου παραγραφής δεν ήταν σύνηθες διότι οι ενέργειες που έγιναν έναντι των καθ'ων δεν ήταν ικανές να διακόψουν τον χρόνο αυτό.

15. Στις 22 Φεβρουαρίου 2007, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση αναίρεσης.

16. Στην αίτηση αναίρεσης που άσκησαν (με ημερομηνία 21 Φεβρουαρίου 2007), προέβαλαν δύο λόγους: ο πρώτος αναφερόταν στο σημείο έναρξης

του χρόνου παραγραφής και στην εσφαλμένη εφαρμογή της οικείας νομοθεσίας, ο δεύτερος αφορούσε την αντένσταση σχετικά με τη διακοπή του χρόνου αυτού και την παράλειψη του Εφετείου να την εξετάσει παρά το γεγονός ότι η αντένσταση αυτή είχε ήδη προβληθεί στον πρώτο βαθμό, τόσο με τις από 18 Φεβρουαρίου 2004 προτάσεις τους όσο και με τις συμπληρωματικές προτάσεις τους της 2ας Μαρτίου 2004.

17. Στις 7 Μαρτίου 2007, ο Άρειος Πάγος όρισε δικάσιμο για τις 4 Φεβρουαρίου 2008.

18. Με την από 19 Μαΐου 2008 απόφασή του, η οποία καθαρογράφηκε και αρχειοθετήθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2008, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης. Εκφράστηκε ως εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 562 παρ.2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, είναι απαράδεκτος λόγος αναίρεσης που στηρίζεται σε ισχυρισμό, ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας, εκτός αν πρόκειται α) για παράβαση που δεν μπορεί προβληθεί στο δικαστήριο της ουσίας, β) για σφάλμα που προκύπτει από την ίδια την απόφαση, γ) για ισχυρισμό που αφορά τη δημόσια τάξη. Κατά συνέπεια, για να είναι ορισμένος ο λόγος αναίρεσης, πρέπει τα στοιχεία που συνηγορούν υπέρ του παραδεκτού του να προκύπτουν με ευκολία (...), δηλαδή πρέπει να είναι σαφές ότι ο ισχυρισμός στον οποίο στηρίζεται προτάθηκε στο δικαστήριο της ουσίας κατά τη δικάσιμο που οδήγησε στην προσβαλλόμενη απόφαση. Ο δεύτερος λόγος αναίρεσης σχετικά με το άρθρο 559 παρ.14 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, σύμφωνα με τον οποίο το Εφετείο διέπραξε σφάλμα κηρύσσοντας απαράδεκτο το αίτημα των αιτούντων ως προς τη διακοπή του χρόνου παραγραφής λόγω της αναγνώρισης της αξίωσης από τους καθ'ων η αίτηση (άρθρο 260 του Αστικού Κώδικα) πρέπει να απορριφθεί ιδίως ως αόριστος διότι δεν αναφέρεται ότι είχε γίνει επίκληση του ισχυρισμού αυτού από τους αιτούντες ενώπιον του Εφετείου (..) στους λόγους έφεσης ή τις συμπληρωματικές προτάσεις τους στο δεύτερο βαθμό κατά τη δικάσιμο που οδήγησε στην προσβαλλόμενη απόφαση.»

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

19. Οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προβλέπουν:

Άρθρο 118 παρ.4

«Τα δικόγραφα που επιδίδονται από έναν διάδικο σε άλλον ή υποβάλλονται στο δικαστήριο πρέπει να αναφέρουν:

Το αντικείμενο του δικογράφου, κατά τρόπο σαφή, ορισμένο και ευσύνοπτο.»

Άρθρο 226 παρ.5

«Κάθε αίτημα προτίμησης που υποβάλλεται από διάδικο για ορισμό ημέρας συζήτησης αίτησης, αγωγής ή ενδίκου μέσου ενώπιον παντός δικαστηρίου, οιασδήποτε διαδικασίας, (...) υποβάλλεται εγγράφως. Στην αίτηση πρέπει, με ποινή απαραδέκτου, να περιέχονται οι λόγοι της προτίμησης και ο αρμόδιος δικαστής αποφαινεται σχετικά, με αιτιολογημένη πράξη του.»

Άρθρο 559

«Αναίρεση επιτρέπεται μόνο: (...) 14) αν το δικαστήριο παρά το νόμο κήρυξε ή δεν κήρυξε ακυρότητα, έκπτωση από δικαίωμα ή απαράδεκτο (...)»

Άρθρο 562 παρ.2

«Είναι απαράδεκτος λόγος αναίρεσης που στηρίζεται σε ισχυρισμό, ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας, εκτός αν πρόκειται α) για παράβαση που δεν μπορεί προβληθεί στο δικαστήριο της ουσίας, β) για σφάλμα που προκύπτει από την ίδια την [προσβαλλόμενη] απόφαση, γ) για ισχυρισμό που αφορά τη δημόσια τάξη.»

Άρθρο 562 παρ.4

«Κατ'εξαίρεση, ο Άρειος Πάγος εξετάζει αυτεπαγγέλτως ύστερα όμως από πρόταση του εισηγητή (...) λόγο αναίρεσης από εκείνους που αναφέρονται στους αριθμούς (...) 14 (...) του άρθρου 559.»

Άρθρο 566 παρ.1

«Το έγγραφο της αναίρεσης πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που απαιτούνται κατά τα άρθρα 118 έως 120, να αναφέρει την προσβαλλόμενη απόφαση, τους λόγους αναίρεσης, (...)».

20. Σύμφωνα με τη πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, το άρθρο 562 παρ.2 καθιερώνει την αρχή σύμφωνα με την οποία ο Άρειος Πάγος ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων που λαμβάνουν τα κατώτερα δικαστήρια βάσει των πραγματικών και νομικών στοιχείων που όφειλε να λάβει υπόψη του ο δικαστής της ουσίας. Ο Άρειος Πάγος παραδέχεται, με τον τρόπο αυτό, ότι το άρθρο 562 παρ.2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καθιερώνει ειδική προϋπόθεση παραδεκτού, σύμφωνα με την οποία πρέπει να προκύπτει από την αίτηση αναίρεσης ότι οι ισχυρισμοί στους οποίους στηρίχθηκαν οι λόγοι αναίρεσης είχαν νομίμως προταθεί στα δικαστήρια της ουσίας (βλέπε, μεταξύ άλλων, Άρειο Πάγο (Ολομ.) απόφαση αρ.43/1990).

21. Το άρθρο 260 του Αστικού Κώδικα ορίζει:

«Η παραγραφή διακόπτεται, όταν ο υπόχρεος αναγνωρίσει την αξίωση με οποιοδήποτε τρόπο.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ.1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

22. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η απόρριψη ως απαραδέκτου από τον Άρειο Πάγο του δεύτερου λόγου αναίρεσης που επικαλέστηκαν παραβίασε το δικαίωμά τους περί πρόσβασης σε δικαστήριο, όπως το εγγυάται το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης, το σχετικό σκέλος του οποίου έχει ως εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε δίκαιη (...) δικαστική ακρόαση (...) από (...) δικαστήριο που έχει ιδρυθεί (...) για την εκδίκαση υποθέσεων για τα αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις του (...)».

23. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο δεύτερος λόγος αναίρεσης των προσφευγόντων στηριζόταν σε παρανόηση του αιτιολογικού της εφετειακής απόφασης: πίστευαν κακώς ότι το Εφετείο είχε απορρίψει την αντένστασή τους σχετικά με τη διακοπή του χρόνου ως αόριστη και ως απαράδεκτη-διότι

προβλήθηκε για πρώτη φορά ενώπιον του-ενώ προκύπτει από το ίδιο το κείμενο της απόφασης ότι η αντένσταση είχε απορριφθεί ως αβάσιμη διότι «οι ενέργειες που έγιναν έναντι των καθ'ων δεν ήταν ικανές να διακόψουν την παραγραφή».

24. Η Κυβέρνηση τονίζει ότι οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων σχετικά με το σημείο έναρξης της προθεσμίας παραγραφής λήφθηκαν υπόψη στο πλαίσιο της εξέτασης του πρώτου λόγου και ότι ο Άρειος Πάγος δεν χρειαζόταν να επαναληφθεί. Η χρήση από τον Άρειο Πάγο της φράσης «ο δεύτερος λόγος αναίρεσης σχετικά με το άρθρο 559 παρ.14 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (...) πρέπει να απορριφθεί ιδίως ως αόριστος» καταδεικνύει με σαφήνεια ότι ο αόριστος χαρακτήρας του λόγου αποτελεί μία μόνο από τις αιτίες απόρριψης του λόγου αυτού.

25. Επικαλούμενη τα άρθρα 118 παρ.4 και 566 παρ.1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και τη νομολογία του Αρείου Πάγου, η Κυβέρνηση δηλώνει ότι η αίτηση αναίρεσης πρέπει να διευκρινίζει ότι ο ισχυρισμός πάνω στον οποίο στηρίζεται ο λόγος αναίρεσης έχει προταθεί νομίμως στα δικαστήρια της ουσίας.

26. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η Κυβέρνηση, αντί να υποβάλλει τις παρατηρήσεις της επί της ισχυριζόμενης παραβίασης, υπεισέρχεται στη θέση του Αρείου Πάγου και προβαίνει η ίδια στην εξέταση της βασιμότητας του δεύτερου λόγου αναίρεσης. Κατά τη γνώμη τους, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός δεν ήταν μόνο απαράδεκτος αλλά και αβάσιμος, κάτι το οποίο ο Άρειος Πάγος δεν δήλωσε ποτέ.

27. Επίσης, οι προσφεύγοντες αντικρούουν το επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο ο Άρειος Πάγος δεν εκτίμησε αναγκαίο να απαντήσει στον δεύτερο αυτό λόγο διότι είχε ήδη απαντήσει σε αυτό με την αιτιολογία του σχετικά με τον πρώτο. Υπογραμμίζουν ότι ο Άρειος Πάγος όφειλε να είχε τεκμηριώσει την απόρριψη του δεύτερου λόγου, πόσο μάλλον που εκείνος αφορούσε την αντένσταση περί διακοπής της παραγραφής και την παράλειψη του Εφετείου να την εξετάσει ενώ ο πρώτος λόγος αναφερόταν στο σημείο έναρξης του χρόνου παραγραφής και την εσφαλμένη εφαρμογή της οικείας νομοθεσίας.

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 6 της Σύμβασης δεν υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα Κράτη να ιδρύσουν Εφετεία ή ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο (βλέπε, ιδίως, *Delcourt κατά Βελγίου*, 17 Ιανουαρίου 1970, παρ.25-26, τεύχος Α αρ.11, *Erfar-Avef κατά Ελλάδας*, αρ.31150/09, παρ.39, 27 Μαρτίου 2014). Εάν υφίστανται όμως τέτοια δικαστήρια, οι εγγυήσεις του άρθρου 6 πρέπει να τηρούνται, ιδίως όσον αφορά την εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης σε δικαστήρια για τις αποφάσεις σχετικά με τα «αστικού χαρακτήρα δικαιώματα και υποχρεώσεις» (βλέπε *Brualla Gomez de la Torre κατά Ισπανίας*, 19 Δεκεμβρίου 1997, παρ.37, Recueil 1997-VIII). Επιπλέον, η συμβατότητα των προβλεπόμενων στο εσωτερικό δίκαιο περιορισμών με το αναγνωρισμένο στο άρθρο 6§1 της Συμβάσεως δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες της επίμαχης διαδικασίας και πρέπει να συνυπολογιστεί η συνολική δίκη που διεξήχθη ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων καθώς και ο ρόλος του Ανώτατου Δικαστηρίου εφόσον οι προϋποθέσεις του παραδεκτού αίτησης αναίρεσης μπορούν να είναι αυστηρότερες από εκείνες της έφεσης (*Khalfaoui κατά Γαλλίας*, αρ. 34791/97, ΕΔΔΑ 1999-IX, *Λιακοπούλου κατά Ελλάδας*, αρ.20627/04, παρ.18, 24 Μαΐου 2006, *Sik κατά Ελλάδας*, αρ.28157/09, παρ.16, 29 Ιανουαρίου 2015).

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ακόμη ότι οι κανόνες σχετικά με τις τυπικές προϋποθέσεις προσφυγής στοχεύουν στην εξασφάλιση της χρηστής διοίκησης της δικαιοσύνης και, ειδικότερα, του σεβασμού της αρχής της ασφάλειας του δικαίου. Εντούτοις οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να είναι σε θέση να αναμένουν ότι οι κανόνες αυτοί θα εφαρμοστούν (*Miragall Escolano και λοιποί κατά Ισπανίας*, αρ. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 et 41509/98, § 33, ΕΔΔΑ 2000-I, *Ρουμελιώτης κατά Ελλάδας*, αρ.53361/07, παρ.23, 15 Οκτωβρίου 2009).

30. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η προϋπόθεση παραδεκτού στην οποία αναφέρεται η αιτίαση των προσφευγόντων σχετικά με το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης αποτελεί νομολογιακό κατασκευάσμα που απορρέει από το άρθρο 562 παρ.2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Απορρέει ωστόσο απευθείας

από το γράμμα της διάταξης αυτής στο μέτρο που απαιτεί να προκύπτει από την αίτηση αναίρεσης ότι οι ισχυρισμοί στους οποίους στηρίχθηκαν οι λόγοι αναίρεσης είχαν νομίμως προταθεί στα δικαστήρια της ουσίας (βλέπε επίσης *Σταυρινουδάκης κατά Ελλάδας*, αρ.26307/07, παρ.34, 29 Οκτωβρίου 2009).

31. Εν προκειμένω, η αιτίαση των προσφευγόντων αναφέρεται στην ανάγκη αποτύπωσης στην αίτηση αναίρεσης του ισχυρισμού που είχε προηγουμένως προταθεί στο κατώτερο δικαστήριο και που αποτέλεσε το έρεισμα των λόγων αναίρεσης. Εάν το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης απαιτεί, μεταξύ άλλων, ο αναιρεσείων να αναφέρει στην αίτησή του τους ισχυρισμούς που πρότείνει στα κατώτερα δικαστήρια και στους οποίους στηρίζεται λόγος αναίρεσης, η προϋπόθεση αυτή απορρέει από τη φύση της αναιρετικής διαδικασίας και ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της ασφάλειας του δικαίου και της χρηστής διοίκησης της δικαιοσύνης. Όταν ο αναιρεσείων καταλογίζει στο κατώτερο δικαστήριο εσφαλμένη εφαρμογή του οικείου δικαίου ως προς τους ισχυρισμούς που προέβαλε ενώπιόν του, φαίνεται λογικό να απαιτείται εκείνος να εκθέσει στην αίτησή του τους εν λόγω ισχυρισμούς και να αποδείξει ότι προβλήθηκαν σύμφωνα με τις απαιτούμενες προϋποθέσεις παραδεκτού. Σε αντίθετη περίπτωση, το ανώτατο δικαστήριο δεν θα ήταν καθόλου σε θέση να ασκήσει τον έλεγχό του επί της προσβαλλόμενης απόφασης. Θα όφειλε το ίδιο να επαναφέρει τους ισχυρισμούς που είχαν προταθεί στο δικαστήριο της ουσίας (ό.π. παρ.33).

32. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο Άρειος Πάγος θεώρησε ότι ο δεύτερος λόγος αναίρεσης σχετικά με το άρθρο 559 παρ.14 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, σύμφωνα με το οποίο το Εφετείο είχε υποπέσει σε σφάλμα κηρύσσοντας απαράδεκτο το αίτημα των προσφευγόντων περί διακοπής της παραγραφής λόγω της αναγνώρισης της αξίωσης από τους καθ'ων η προσφυγή, έπρεπε να απορριφθεί ιδίως ως αόριστος διότι δεν αναφερόταν ότι εκείνοι είχαν επικαλεστεί τον ισχυρισμό αυτό ενώπιον του Εφετείου με τους λόγους έφεσης που προέβαλαν ή τις συμπληρωματικές προτάσεις τους στο Εφετείο κατά τη δικάσιμο που οδήγησε στην προσβαλλόμενη απόφαση.

33. Όμως, το Δικαστήριο σημειώνει ότι πουθενά στους λόγους έφεσης που επικαλέστηκαν ή τις συμπληρωματικές προτάσεις τους στο δεύτερο βαθμό οι προσφεύγοντες δεν επικαλέστηκαν ρητά το άρθρο 260 του Αστικού Κώδικα που προβλέπει ότι η προθεσμία παραγραφής παύει να τρέχει όταν ο υπόχρεος αναγνωρίσει την αξίωση του δανειστή.

34. Στο δικόγραφο της έφεσής τους της 12^{ης} Ιανουαρίου 2005, οι λόγοι που προέβαλαν αναφέρονταν στην ημερομηνία κατά την οποία είχε αρχίσει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής και στο σφάλμα του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ως προς τον προσδιορισμό της ημερομηνίας αυτής (παράγραφος 12 ανωτέρω).

35. Στις από 30 Σεπτεμβρίου 2005 συμπληρωματικές προτάσεις τους στο δεύτερο βαθμό, επεσήμαναν ότι η αξίωσή τους υπόκειτο στην εικοσαετή παραγραφή και σε κάθε περίπτωση, οι καθ'ων καθώς και η Εκκλησία της Ελλάδας είχαν αναγνωρίσει την αξίωση αυτή και είχαν δηλώσει έτοιμοι να τους αποζημιώσουν. Διευκρίνισαν ωστόσο ότι δεν είχαν αποδεχθεί τα προτεινόμενα ευτελή ποσά. Δήλωσαν ότι η αξίωσή τους δεν ενέπιπτε στην πενταετή παραγραφή, όπως είχαν σαφώς και λεπτομερώς εκθέσει στο δικόγραφο της έφεσής τους. Πρόσθεσαν ότι για το λόγο αυτό θεωρούσαν περιττή μια νέα ανάλυση των οικείων διατάξεων και πραγματικών περιστατικών που να αντικρούει την ένσταση των καθ'ων (παράγραφος 13 ανωτέρω).

36. Απορρίπτοντας την αίτηση αναίρεσης των προσφευγόντων, ο Άρειος Πάγος υπογράμμισε ότι για να είναι ορισμένος λόγος αναίρεσης, πρέπει τα στοιχεία που συνηγορούν υπέρ του παραδεκτού του να προκύπτουν με ευκολία, δηλαδή πρέπει να είναι σαφές ότι ο ισχυρισμός στον οποίο στηρίζεται προτάθηκε στο δικαστήριο της ουσίας κατά τη δικάσιμο που οδήγησε στην προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά τη γνώμη, όμως, του Αρείου Πάγου, αυτό δεν συνέβη εν προκειμένω.

37. Το Δικαστήριο κρίνει χρήσιμο να επισημάνει επίσης ότι η αρμοδιότητά του να επαληθεύει την τήρηση του εσωτερικού δικαίου είναι περιορισμένη (*Hakansson και Sturesson κατά Σουηδίας*, 21 Φεβρουαρίου 1990, παρ.47, τεύχος Α αρ.171-Α) και ότι δεν είναι καθήκον της να υποκαθιστά τα

εσωτερικά δικαστήρια. Επαφίεται, πρωτίστως, στις εθνικές αρχές, ιδίως στα δικαστήρια, να ερμηνεύουν την εσωτερική νομοθεσία (*Waite και Kennedy κατά Γερμανίας*, αρ.26083/94, παρ.54, ΕΔΔΑ 1999-I).

38. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι στις συμπληρωματικές προτάσεις τους ενώπιον του Εφετείου, οι προσφεύγοντες επικαλέστηκαν τον καθοριστικό ισχυρισμό δευτερευόντως, χωρίς να αναφέρουν την οικεία διάταξη, δηλαδή το άρθρο 260 του Αστικού Κώδικα, και χωρίς επαρκή επίρρωση του ισχυρισμού αυτού με πραγματικά και νομικά στοιχεία. Επιπλέον, η παραπομπή τους στο δικόγραφο της έφεσής τους ήταν άνευ αντικειμένου δεδομένου ότι το εν λόγω δικόγραφο δεν περιείχε απολύτως τίποτα επί του σημείου τούτου. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν εντοπίζει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στο σκεπτικό με το οποίο ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης των προσφευγόντων.

39. Λαμβανομένων υπόψη των προηγούμενων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι απορρίπτοντας το δεύτερο λόγο αναίρεσης ως αόριστο, ο Άρειος Πάγος δεν παρεμπόδισε το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο των προσφευγόντων, όπως το εγγυάται το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης.

40. Επομένως η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 παρ.3 και 4 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ.1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΟΥ «ΕΥΛΟΓΟΥ ΧΡΟΝΟΥ»

41. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για τη μη τήρηση ευλόγου χρόνου στη διαδικασία που κίνησαν ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Επικαλούνται παραβίαση του άρθρου 6 παρ.1, το σχετικό σκέλος του οποίου έχει ως εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε (...) δικαστική ακρόαση, εντός εύλογου χρόνου, από (..) δικαστήριο (...) για την εκδίκαση υποθέσεων για τα αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις του (..).

A. Επί του παραδεκτού

42. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η προσφυγή κατά το μέρος αυτό δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παρ.3 της Σύμβασης. Το

Δικαστήριο επισημαίνει εξάλλου ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Συντρέχει άρα λόγος να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

43. Οι προσφεύγοντες τονίζουν ότι η κύρια καθυστέρηση εντοπίζεται ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, καθυστέρηση για την οποία δεν φέρουν καμία ευθύνη.

44. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η υπόθεση γνώρισε τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας και ότι η εξέτασή της διήρκησε επτά χρόνια. Κακώς οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι υπήρξε υπέρβαση του εύλογου χρόνου: το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε το αίτημα των προσφευγόντων για επίσπευση της ημερομηνίας δικασίμου και οι προσφεύγοντες είναι υπεύθυνοι για τουλάχιστον εννέα μήνες καθυστέρησης διότι άσκησαν την έφεσή τους στις 18 Ιανουαρίου 2005 ενώ η πρωτοβάθμια απόφαση ήταν αρχειοθετημένη από τις 17 Αυγούστου 2005 και τέσσερις μήνες πέρασαν άπρακτοι πριν εκείνοι ζητήσουν από το Εφετείο να προσδιορίσει δικάσιμο.

45. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η υπό εξέταση περίοδος άρχισε στις 7 Μαΐου 2001 με την κατάθεση αίτησης στο Πρωτοδικείο Αθηνών και έληξε στις 31 Οκτωβρίου 2008 με την αρχειοθέτηση της απόφασης του Αρείου Πάγου. Άρα διήρκησε επτά χρόνια, πέντε μήνες και είκοσι τέσσερις ημέρες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

46. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας διαδικασίας εκτιμάται ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και σε σχέση με τα καθιερωμένα από τη νομολογία κριτήρια, ειδικότερα με την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, τη στάση του προσφεύγοντα και εκείνη των αρμόδιων αρχών καθώς και με το διακύβευμα της δικαστικής διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας*, αρ.30979/96, παρ.43, ΕΔΔΑ 2000-VII).

47. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου διήρκησε περίπου τρία χρόνια και δύο μήνες. Η αρχικά προσδιορισμένη για τις 19 Σεπτεμβρίου 2002 δικάσιμος επισπεύθηκε για τις 30 Μαΐου 2002, ύστερα από αίτηση των προσφευγόντων, οι οποίοι έβρισκαν την ημερομηνία πολύ μακρινή σε σχέση με εκείνη της κατάθεσης της

αίτησης. Ωστόσο, κατά την ημερομηνία αυτή, η δικάσιμος αναβλήθηκε για τις 18 Μαρτίου 2004. Ο λόγος της αναβολής αυτής δεν προκύπτει από τον φάκελο αλλά η Κυβέρνηση δεν την αποδίδει στους προσφεύγοντες. Όσο για τη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου, διήρκησε δύο χρόνια και δεκατέσσερις ημέρες, εκ των οποίων πάνω από έξι μήνες για τη διόρθωση ορισμένων τυπογραφικών λαθών.

48. Βάσει των σκέψεων αυτών, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας υπερέβη τα όρια του «εύλογου χρόνου».

49. Υπήρξε επομένως παραβίαση του άρθρου 6 παρ.1 στο σημείο αυτό.

ΙΙΙ. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 6 ΠΑΡ.1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΟΥ «ΕΥΛΟΓΟΥ ΧΡΟΝΟΥ»

50. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται επίσης παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας αποτελεσματικής προσφυγής για την έγερση παραπόνων σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας και την παρεμπόδιση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Το άρθρο 13 ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο, του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που κατοχυρώνονται με την παρούσα Σύμβαση παραβιάστηκαν, έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, ανεξάρτητα από το αν η πρόσβαση τελέσθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν κατά την ενάσκηση δημοσίων καθηκόντων τους.»

Α. Επί του παραδεκτού

51. Στο μέτρο που η αιτίαση αναφέρεται στην απουσία αποτελεσματικής προσφυγής για την έγερση παραπόνων σχετικά με την παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο, το Δικαστήριο, λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματός του στην άνω παράγραφο 39, την κηρύσσει απαράδεκτη. Αντίθετα, διαπιστώνει ότι το σκέλος της αιτίας σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας δεν είναι προδήλως αβάσιμο με την έννοια του

άρθρου 35 παρ.3 της Σύμβασης και δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Συντρέχει άρα λόγος να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

52. Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα προσφυγή που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις αποτελεσματικότητας του άρθρου 13 στο θέμα αυτό. Η δυνατότητα να ζητηθεί η επίσπευση της ημερομηνίας δικασίμου δεν αποτελεί, ούτε αυτή, τέτοια προσφυγή. Όπως και να έχει, η παράλειψή τους να καταθέσουν αίτηση βάσει του άνω άρθρου 226 παρ.5 δεν απαλλάσσει σε καμία περίπτωση το Κράτος από την ευθύνη του να οργανώσει το νομικό του σύστημα με τρόπο που να εξασφαλίζει τη διεξαγωγή των δικών εντός εύλογου χρόνου.

53. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες είχαν στη διάθεσή τους αποτελεσματική προσφυγή για την έγερση παραπόνων σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας: το άρθρο 226 παρ.5 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τους προσέφερε τη δυνατότητα να κάνουν αίτηση προτίμησης για την υπόθεσή τους ενώπιον τόσο του Εφετείου όσο και του Αρείου Πάγου. Το άρθρο αυτό τέθηκε σε ισχύ στις 16 Σεπτεμβρίου 2005, δηλαδή όταν η υπόθεση εκκρεμούσε ενώπιον του Εφετείου και στη συνέχεια ενώπιον του Αρείου Πάγου. Ακόμη και πριν τεθεί σε ισχύ η διάταξη αυτή, οι προσφεύγοντες είχαν ζητήσει και πετύχει ενώπιον του Πρωτοδικείου η δικάσιμος να προσδιοριστεί σε ημερομηνία κοντινότερη από εκείνη που το δικαστήριο είχε αρχικά προβλέψει.

54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην απόφαση *Kudla κατά Πολωνίας*, αρ.30210/96, παρ.156, ΕΔΔΑ 2000-XI, έκρινε ότι το άρθρο 13 της Σύμβασης «εγγυάται [δικαίωμα σε] αποτελεσματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής για την έγερση παραπόνων για τη μη τήρηση της υποχρέωσης, που επιβάλλει το άρθρο 6 παρ.1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις εντός εύλογου χρόνου».

55. Για να είναι αποτελεσματική, προσφυγή που καταγγέλλει τη μακρά διάρκεια της διαδικασίας πρέπει ιδίως να λειτουργεί χωρίς υπερβολικές προθεσμίες και να παρέχει κατάλληλο επίπεδο αποκατάστασης (*Scordino κατά Ιταλίας* (αρ.1), αρ.36813/97, παρ.195 και 204-207, ΕΔΔΑ 2006-V και *Martins Castro και Alves Correia de Castro κατά Πορτογαλίας*, αρ.33729/06,

10 Ιουνίου 2008). Το άρθρο 13 επιτρέπει επίσης σε Κράτος να επιλέγει μεταξύ προσφυγής που επιτρέπει την επιτάχυνση εκκρεμούς διαδικασίας και αποζημιωτικής προσφυγής για τη λήψη a posteriori αποζημίωσης λόγω των ήδη υφιστάμενων καθυστερήσεων. Εάν το πρώτο είδος προσφυγής είναι προτιμητέο λόγω του προληπτικού του χαρακτήρα, η αποζημιωτική προσφυγή φαίνεται αποτελεσματική όταν η διαδικασία έχει ήδη διαρκέσει υπερβολικά και δεν υπάρχει προληπτική προσφυγή (*Kudla*, ανωτέρω, παρ.158, και *Scordino κατά Ιταλίας* (αριθ.1), ανωτέρω, παρ.187). Το Δικαστήριο παραπέμπει επίσης, ως προς το θέμα αυτό, στις γενικές αρχές που αναφέρονται στην απόφαση *Τεχνική Ολυμπιακή κατά Ελλάδα* (αρ.40547/10, παρ.28-31, 1^η Οκτωβρίου 2013) και την απόφαση *Ξυνός κατά Ελλάδα* (αρ.30226/09, παρ.32, 9 Οκτωβρίου 2014).

56. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η προσφυγή που ανέφερε η Κυβέρνηση δεν του φαίνεται να πληροί τις προϋποθέσεις που έχουν θέσει οι προαναφερόμενες αποφάσεις. Είναι προφανές ότι δεν πρόκειται για αποζημιωτική προσφυγή σε περίπτωση υπέρβασης του εύλογου χρόνου. Από την άλλη πλευρά, όπως προκύπτει από τους ίδιους τους όρους που χρησιμοποιήθηκαν, το άρθρο 226 παρ.5 δεν αφορά παρά μόνο τις αιτήσεις προτίμησης που κάνει ένας από τους διαδίκους: δηλαδή περιπτώσεις όπου τέτοια προτίμηση επιβάλλεται για ιδιαίτερους λόγους, η σχετικότητα των οποίων εκτιμάται κυρίως από το δικαστή προς τον οποίο έγινε η αίτηση. Το άρθρο αυτό δεν προβλέπει ειδική προσφυγή που να επιτρέπει ρητά την επιτάχυνση της διαδικασίας προκειμένου να αποφευχθεί η μεγάλη διάρκεια αυτής να καταστεί ασύμβατη με τη Σύμβαση. Η μόνη υποχρέωση του αρμόδιου δικαστή προς τον οποίο γίνεται η αίτηση συνίσταται στο να εξηγήσει τους λόγους της απόφασής του, είτε αυτή είναι ευνοϊκή για τον αιτούντα, είτε όχι.

57. Επιπλέον, η Κυβέρνηση δεν δίνει κανένα παράδειγμα διαδικασίας που να έχει τραβήξει σε μακρός και η οποία να έχει επιταχυνθεί ύστερα από αίτηση που υποβλήθηκε δυνάμει του άρθρου αυτού. Εάν, στην υπό κρίση υπόθεση, η αίτηση των προσφευγόντων προς το Πρωτοδικείο για επίσπευση της διαδικασίας-αίτηση που έγινε άλλωστε σε χρόνο όπου δεν είχε ακόμη τεθεί σε

ισχύ το άρθρο 226 παρ.5-έγινε δεκτή από το δικαστήριο αυτό, τίποτα δεν επιτρέπει, ως έχουν τα πράγματα, να ισχυριστεί κανείς ότι το άρθρο αυτό είναι η κατάλληλη προσφυγή για τους σκοπούς του άρθρου 13.

58. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των σκέψεων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην υπό κρίση υπόθεση η προσφυγή που υπέδειξε η Κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να εξασφαλίσει κατάλληλη προστασία κατά της υπερβολικής διάρκειας της επίδικης διαδικασίας. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

59. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Βλάβη

60. Οι προσφεύγοντες απαιτούν 50 000 ευρώ για την ηθική βλάβη που φέρεται να έχουν υποστεί, εκ των οποίων 10 000 ευρώ για εκείνη που προκλήθηκε από την υπέρβαση του «εύλογου χρόνου» και 40 000 ευρώ για εκείνη που προκλήθηκε από την παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι η επιχείρησή τους ήταν κερδοφόρα και ότι το 1995, όταν έπαψε τη δραστηριότητά της, τα καθαρά της κέρδη έφταναν τα 14 153 425 δραχμές.

61. Η Κυβέρνηση θεωρεί υπερβολικό το αιτούμενο ποσό και εκτιμά ότι η διαπίστωση παραβίασης θα αποτελούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Υπογραμμίζει ότι τίποτα δεν επιτρέπει στους προσφεύγοντες να ισχυρίζονται ότι η διάρκεια της διαδικασίας είχε ως συνέπεια τη διακοπή δραστηριότητας της επιχείρησής τους ή ότι εάν είχε εξεταστεί ο δεύτερος λόγος αναίρεσης, εκείνοι θα εξακολουθούσαν να έχουν τα ίδια κέρδη που είχαν το 1995.

62. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι παραβιάσεις που διαπιστώθηκαν στην υπό κρίση υπόθεση δεν τελούν σε αιτιώδη συνάφεια με τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης των προσφευγόντων. Αντιθέτως, θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να τους χορηγήσει 2000 ευρώ για την ηθική βλάβη.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

63. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 2000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που καταβλήθηκαν για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

64. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό και δηλώνει έτοιμη να χορηγήσει 1000 ευρώ.

65. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων μπορεί να πετύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνο εφόσον αποδειχθούν η πραγματικότητα αυτών, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Εν προκειμένω και λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στα χέρια του και της νομολογίας του, το Δικαστήριο εκτιμά εύλογο να επιδικάσει στους προσφεύγοντες το ποσό των 5000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που καταβλήθηκαν για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

66. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις σχετικά με την υπέρβαση του «εύλογου χρόνου» της διαδικασίας και με την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής για έγερση παραπόνων σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη ως προς τα υπόλοιπα,

2. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ.1 της Σύμβασης ως προς την αιτίαση σχετικά με την υπέρβαση του «εύλογου χρόνου» της διαδικασίας,

3. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε ό,τι αφορά την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής για έγερση παραπόνων σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας,

4. Αποφαίνεται

α) ότι το καθ' ου η προσφυγή Κράτος θα πρέπει να καταβάλει στους προσφεύγοντες, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση καταστεί οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ.2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

ι) 2000 ΕΥΡΩ (δύο χιλιάδες ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, λόγω ηθικής βλάβης,

ιι) 500 ΕΥΡΩ (πεντακόσια ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τους προσφεύγοντες, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

β) ότι από την εκπνοή της άνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες,

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και, στη συνέχεια, κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 19 Ιανουαρίου 2017, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παρ.2 και 3 του Κανονισμού.

(υπογραφή)
Abel Campos
Γραμματέας

(υπογραφή)
Ledi Bianku
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου σε γαλλική γλώσσα.
Η Μεταφράστρια: Χρ.Παπαζαρκάδα

